

श्री.जयदिय डाकरे सर श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सातवी (19 जून) विषय - मराठी

Subscribe

शाळापूर्व तयारी - उपचारात्मक ब्रीज कोर्स (15 ते 30 जून)

मागील इयत्तेच्या अध्ययन निष्पत्तीवर आधारित अभ्यासक्रम समाविष्ट

वाचा व सराव करा.

टेस्ट
मोडवा

आपण समजून घेऊया.

● खालील वाक्ये वाचा.

- जो लवकर उठतो तो निरोगी राहतो.
 - जिला तालबद्ध उड्या मारता येतात, तिला लेझीम संघात सहभाग घेता येईल.
- वरील वाक्यांतील जो-तो, जिला-तिला ही संबंधी सर्वनामे आहेत.

● खालील वाक्यांतील संबंधी सर्वनामे अधोरेखित करा.

- ज्यांनी बचत केली, त्यांनी आपले भविष्य सुरक्षित केले.
- ज्याला खुंटावरचा खो खो खेळता येतो, त्याला गोल खो खो खेळता येतोच.
- जे दुसऱ्याला मदत करतात, ते लोकप्रिय होतात.

● खालील वाक्ये वाचा. अधोरेखित केलेली सर्वनामे पाहा.

- हा मुलांचा संघ कोणाचा ?
- ही फुलांची माळ सुहासने बनवली.
- हे क्रिकेटचे मैदान खूप मोठे आहे.
- तो यशवंतरावांचा मुलगा आहे.
- ती माझी मैत्रीण आहे.
- ते सर्व खेळाडू आहेत.
- तिला कोणी मदत केली ?
- तुला खायला काय बनवू ?
- हा रुमाल कोणाचा आहे ?

हा, ही, हे, तो, ती, ते ही दर्शक सर्वनामे आहेत. हा, ही, हे या शब्दांनी जवळची, तर तो, ती, ते या शब्दांनी दूरची वस्तू, पदार्थ किंवा प्राणी दाखवला जातो.

कोणी, काय, कोणाला ही प्रश्नार्थक सर्वनामे आहेत. या प्रश्नांच्या उत्तरातून नामे मिळतात. ही नामांबद्दल आलेली सर्वनामे आहेत. त्यांच्या आधारे प्रश्न विचारता येतो.

✚ निरीक्षण करा आणि सोडवा.

सरावसंच 12

1. गुणाकार करा.

$$(i) \frac{7}{5} \times \frac{1}{4} \quad (ii) \frac{6}{7} \times \frac{2}{5} \quad (iii) \frac{5}{9} \times \frac{4}{9} \quad (iv) \frac{4}{11} \times \frac{2}{7}$$

$$(v) \frac{1}{5} \times \frac{7}{2} \quad (vi) \frac{9}{7} \times \frac{7}{8} \quad (vii) \frac{5}{6} \times \frac{6}{5} \quad (viii) \frac{6}{17} \times \frac{3}{2}$$

2. अशोकरावांनी आपल्या 21 एकर शेताच्या $\frac{2}{7}$ भागात केळीची लागवड केली, तर एकूण केळी लागवडीचे क्षेत्र किती ?

3* लष्करातील एकूण सैनिकांपैकी $\frac{4}{9}$ भाग सैनिक उत्तर सीमेवर संरक्षण करत आहेत. या सैनिकांच्या संख्येच्या तिसऱ्या भागाएवढे सैनिक ईशान्येकडील भागात संरक्षणासाठी कार्यरत आहे. जर उत्तर सीमेवर कार्यरत असणाऱ्या सैनिकांची संख्या 540000 असेल, तर ईशान्येकडील सैनिकांची संख्या किती असेल ?

 जाणून घेऊया.

गुणाकार व्यस्त

हे गुणाकार पाहा.

$$(1) \frac{5}{6} \times \frac{6}{5} = \frac{30}{30} = 1$$

$$(2) 4 \times \frac{1}{4} = \frac{4}{1} \times \frac{1}{4} = \frac{4}{4} = 1$$

$$(3) \frac{3}{2} \times \frac{2}{3} = \frac{6}{6} = 1$$

$$(4) \frac{71}{3} \times \frac{3}{71} = 1$$

या सर्व गुणाकारांत काय विशेष दिसते ?

दिलेला अपूर्णांक आणि त्याचा अंश व छेद यांची अदलाबदल करून मिळणारा अपूर्णांक यांचा गुणाकार 1 आहे. अशा अपूर्णांकांच्या जोडीला नाव आहे. ही गुणाकार व्यस्तांची जोडी आहे.

उदा. $\frac{5}{6}$ या अपूर्णांकाचा गुणाकार व्यस्त $\frac{6}{5}$ आहे. 4 चा म्हणजेच $\frac{4}{1}$ चा गुणाकार व्यस्त $\frac{1}{4}$ आहे.

 हे मला समजले.

जेव्हा दोन संख्यांचा गुणाकार 1 असतो तेव्हा त्या संख्या एकमेकींच्या गुणाकार व्यस्त असतात.

 विचार करा.

(1) 1 चा गुणाकार व्यस्त कोणता ? (2) 0 चा गुणाकार व्यस्त आहे का ?

Read and solve.

Practice Set 12

1. Multiply.

(i) $\frac{7}{5} \times \frac{1}{4}$

(ii) $\frac{6}{7} \times \frac{2}{5}$

(iii) $\frac{5}{9} \times \frac{4}{9}$

(iv) $\frac{4}{11} \times \frac{2}{7}$

(v) $\frac{1}{5} \times \frac{7}{2}$

(vi) $\frac{9}{7} \times \frac{7}{8}$

(vii) $\frac{5}{6} \times \frac{6}{5}$

(viii) $\frac{6}{17} \times \frac{3}{2}$

2. Ashokrao planted bananas on $\frac{2}{7}$ of his field of 21 acres. What is the area of the banana plantation?

3*. Of the total number of soldiers in our army, $\frac{4}{9}$ are posted on the northern border and one-third of them on the north-eastern border. If the number of soldiers in the north is 540000, how many are posted in the north-east?

Let's learn.

Reciprocals or Multiplicative Inverses

Look at these multiplications.

(1) $\frac{5}{6} \times \frac{6}{5} = \frac{30}{30} = 1$

(2) $4 \times \frac{1}{4} = \frac{4}{1} \times \frac{1}{4} = \frac{4}{4} = 1$

(3) $\frac{3}{2} \times \frac{2}{3} = \frac{6}{6} = 1$

(4) $\frac{71}{3} \times \frac{3}{71} = 1$

What is the peculiarity you see in all of them?

A fraction is multiplied by another fraction obtained by exchanging the numerator and denominator of the first fraction. Their product is 1. Each fraction of such a pair is called the reciprocal or multiplicative inverse of the other.

Example : The multiplicative inverse or reciprocal of $\frac{5}{6}$ is $\frac{6}{5}$.

The multiplicative inverse of 4, that is, of $\frac{4}{1}$ is $\frac{1}{4}$.

Now I know -

When the product of two numbers is 1, each of the numbers is the multiplicative inverse or reciprocal of the other.

Think about it.

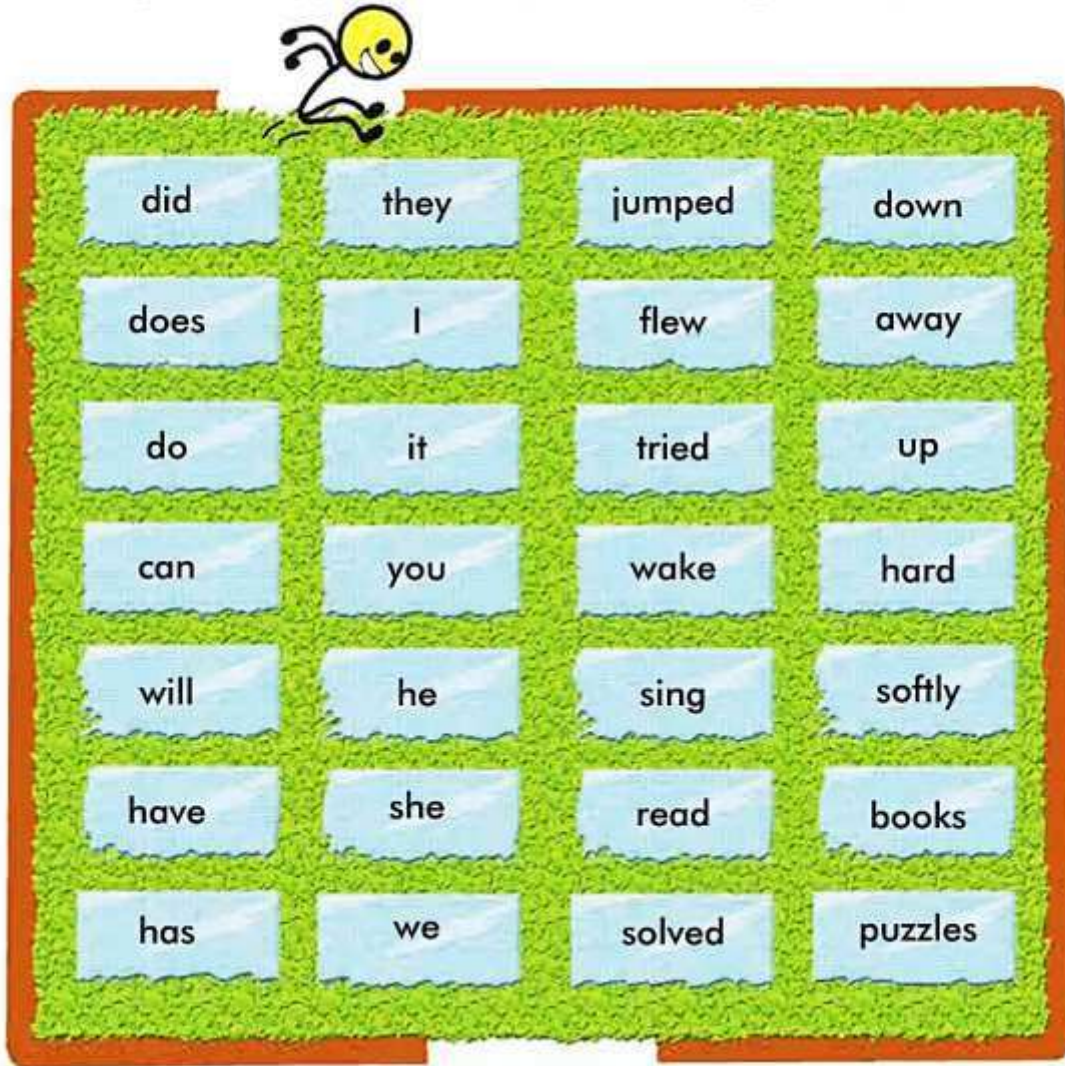
(1) What is the reciprocal of 1?

(2) Would 0 have a reciprocal?

✚ Read and repeat. (वाचा आणि म्हणा .)

Sentence Board

Using words in the neighbouring boxes, try to make as many meaningful sentences as you can, for example : • They jumped down. • Has she solved puzzles ? • You can do it.

Write down any five of the sentences you make.

Remember, the first letter of a sentence is always a capital letter. Your sentences will end with either a full stop or a question mark.

LEARNING
about
LANGUAGE

PRONOUNS

Read the words in the second column of the sentence board. They are called pronouns. 'Pro-nouns' are words that stand for nouns. They are used when we know what nouns we are talking about.

List the English pronouns 'I, we, you, he, she, it, they' one below the other. Write equivalent pronouns in your mother tongue against each. Compare them. Discuss what you notice.

✚ वाचून समजून घ्या.

६.२ महाजनपदे

महाजनपदे			
कोसल	वत्स	अवंती	मगध
<ul style="list-style-type: none"> कोसल महाजनपदाचा विस्तार हिमालयाच्या पायथ्याशी नेपाळ आणि उत्तर प्रदेश या ठिकाणी झाला होता. या राज्यातील श्रावस्ती, कुशावती आणि साकेत ही नगरे प्रसिद्ध होती. श्रावस्ती ही कोसल महाजनपदाची राजधानी होती. गौतम बुद्ध श्रावस्तीमधील जेतवन या प्रसिद्ध विहारात दीर्घकाळ राहिले होते. कोसलचा राजा प्रसेनजित हा वर्धमान महावीर आणि गौतम बुद्ध यांचा समकालीन होता. कोसलचे राज्य मगधामध्ये विलीन झाले. 	<ul style="list-style-type: none"> वत्स महाजनपदाचा विस्तार उत्तर प्रदेशातील प्रयाग म्हणजे अलाहाबादच्या आसपासच्या प्रदेशात झाला होता. कोसम म्हणजेच प्राचीन काळचे कौशांबी नगर होय. हे एक महत्त्वाचे व्यापारी केंद्र होते. कौशांबीतील तीन अत्यंत श्रीमंत व्यापाऱ्यांनी गौतम बुद्ध आणि त्यांचे अनुयायी यांच्यासाठी तीन विहार बांधले होते. राजा उदयन हा गौतम बुद्धांचा समकालीन होता. राजा उदयनानंतर वत्स महाजनपदाचे स्वतंत्र अस्तित्व फार काळ टिकले नाही. ते अवंती महाजनपदाच्या राजाने जिंकून घेतले. 	<ul style="list-style-type: none"> मध्य प्रदेशातील माळवा प्रदेशामध्ये अवंती हे प्राचीन महाजनपद होते. उज्जयिनी (उज्जैन) हे नगर ही त्याची राजधानी होती. उज्जयिनी हे एक महत्त्वाचे व्यापारी केंद्र होते. अवंतीचा राजा प्रद्योत हा वर्धमान महावीर आणि गौतम बुद्ध यांचा समकालीन होता. अवंतीचा राजा नंदीवर्धन याच्या कारकिर्दीत अवंती मगध साम्राज्यात विलीन झाले. 	<ul style="list-style-type: none"> बिहारमधील पाटणा, गया या शहरांच्या आसपासचा प्रदेश आणि बंगालचा काही भाग या प्रदेशात प्राचीन मगध महाजनपद होते. राजगृह (राजगीर) ही त्याची राजधानी होती. महागोविंद या वास्तुविशारदाने बिंबिसाराचा राजवाडा बांधला होता. जीवक हा प्रसिद्ध वैद्य बिंबिसाराच्या दरबारात होता. बिंबिसाराने गौतम बुद्धांचे शिष्यत्व पत्करले होते.

पाठ वाचा व सोडवा.

सांगा पाहू.

लहानपणापासून तुम्ही उन्हाळा, पावसाळा आणि हिवाळा हे ऋतू अनुभवले आहेत. त्या आधारे पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- जानेवारी ते डिसेंबर या वर्षभराच्या काळात सर्वसाधारणतः कोणते ऋतू कोणत्या महिन्यांत येतात ते तक्ता स्वरूपात वहीत लिहा.
- पाऊस पडत असेल त्या वेळी आपण कोणते विशेष कपडे घालतो ?
- लोकरीचे कपडे आपण केव्हा वापरतो ?
- तलम सुती कपडे प्रामुख्याने कोणत्या ऋतूत वापरतात ?

भौगोलिक स्पष्टीकरण

* हवामान

तुमच्या असे लक्षात येईल की प्रत्येक ऋतूचा विशिष्ट कालावधी असतो. सर्वसाधारणपणे वर्षाच्या त्याच कालखंडात आपण हे ऋतू अनुभवत असतो. हवामानशास्त्रज्ञ एखाद्या प्रदेशातील हवेचे अनेक वर्षे निरीक्षण करतात. या अभ्यासातून त्या प्रदेशातील हवेची सरासरी स्थिती निश्चित केली जाते. हवेची अशी दीर्घकालीन सरासरी स्थिती म्हणजे त्या प्रदेशाचे 'हवामान' होय. उदा., हवामान शीत व कोरडे, उष्ण व दमट किंवा उष्ण व कोरडे असे सांगता येते.

हवेमध्ये तापमान, वारे, आर्द्रता, इत्यादींमुळे वारंवार बदल घडताना आढळतात. ही सर्व हवेची मुख्य अंगे आहेत. त्यांचा आपल्या दैनंदिन व्यवहारावर व जीवनशैलीवर परिणाम होत असतो. हवेच्या या अंगांचा विचार हवामान सांगण्यासाठी केला जातो.

* हवेची अंगे

● **तापमान** : पृथ्वीच्या पृष्ठभागास सूर्यापासून उष्णता मिळते. या उष्णतेमुळे पृथ्वीचा पृष्ठभाग तापतो. तापलेल्या भूपृष्ठाच्या सान्निध्यामुळे जवळची हवा तापते व त्यानंतर हवेचे वरचे थर क्रमाक्रमाने तापतात. त्यामुळे समुद्रसपाटीपासून जसजसे उंच जाऊ तसतसे हवेचे तापमान कमी होते. अशाच प्रकारे साधारणपणे विषुववृत्तापासून दोन्ही ध्रुवांकडे तापमान कमी कमी होत जाते.

● **हवेचा दाब** : हवेला वजन असते त्यामुळे दाब निर्माण होतो. याला हवेचा दाब म्हणतात. वातावरणाच्या सर्वांत खालच्या थरावर त्यावरील हवेचा दाब पडतो त्यामुळे हवेची घनता वाढते. पृथ्वीच्या पृष्ठभागालगत हवेचा दाब जास्त असतो. उंचीनुसार तो कमी होतो. हा झाला हवेचा ऊर्ध्व दाब. तापमानातील फरकामुळे देखील हवेच्या दाबात बदल होतो. हे बदल क्षितिज समांतर दिशेत घडतात. त्यामुळे हवेचे वाऱ्यात रूपांतर होते.

● **वारे** : जास्त हवेच्या दाबाकडून कमी हवेच्या दाबाकडे हवा क्षितिजसमांतर दिशेत वाहू लागते, त्यास वारा म्हणतात. कमी व जास्त हवेच्या दाबातील फरकानुसार वाऱ्याचा वेग ठरतो.

● **आर्द्रता** : वातावरणात बाष्प असते. ज्या हवेत बाष्प जास्त असते ती हवा दमट असते. वातावरणातील दमटपणास आर्द्रता म्हणतात. वातावरणातील आर्द्रतेचे प्रमाण तापमानावर अवलंबून असते. जास्त तापमानाच्या हवेमध्ये जास्त बाष्प मावू शकते.

● **वृष्टी** : हवेतील बाष्पाचे पाणी व हिम यांत होणारे रूपांतरण व ते पुन्हा पृथ्वीवर येणे यास वृष्टी म्हणतात. पाऊस, हिम, गारा इत्यादी वृष्टीची रूपे आहेत.

हवा कशी आहे हे त्या त्या वेळेनुसार सांगतात, तर हवामान दीर्घकालीन परिस्थितीनुसार सांगतात. हवेत सतत बदल होत असतो व तो सहजपणे जाणवतो. हवामानातील बदल दीर्घकाळाने होतात. ते सहज जाणवणारे नसतात.

अक्षवृत्तीय स्थान, समुद्रसपाटीपासून उंची, समुद्रसान्निध्य, सागरी प्रवाह हे घटक हवामानावर परिणाम करतात. याशिवाय पर्वतरांगा, जमिनीचा प्रकार, स्थानिक वारे, इत्यादी घटकांचा देखील त्या त्या प्रदेशातील हवामानावर परिणाम होतो.

जरा डोके चालवा !

१. थंड हवेच्या प्रदेशात तुम्ही कोणते व्यवसाय कराल ?
२. उष्ण हवेच्या प्रदेशात तुम्ही कोणते व्यवसाय कराल ?

५. कुत्रा चावणे

कुत्रा चावल्यामुळे माणसाच्या शरीरातील रक्त दूषित होण्याचा धोका असतो, म्हणून प्रथमोपचाराची व वैद्यकीय मदतीची आवश्यकता असते.

आपण काय शिकलो?

- अचानक उद्भवलेली समस्या म्हणजे आपत्ती होय.
- आपत्ती या मानवनिर्मित व निसर्गनिर्मित असतात.
- जागरूकता व तात्काळ प्रतिसाद देणे आवश्यक असते.
- प्रभावी आपत्ती व्यवस्थापन व उपाययोजनांमुळे हानी कमी करता येते.
- दक्षतेची व प्रथमोपचाराची माहिती असणे प्रत्येकासाठी गरजेचे आहे.

असे झाल्यास

- जखम निर्जंतुक द्रावणाने अथवा पोटॅशिम परमँगनेटच्या पाण्याने धुवा.
- जखमेवर कोरडे कापड ठेवा.
- डॉक्टरांनी इलाज करा, अँटीरेबीज इंजेक्शन घ्या.

किल्लारी भूकंप व माळीण दुर्घटना छायाचित्र सौजन्य: लोकमत लायब्ररी, औरंगाबाद

१. आपत्कालीन संपर्क दूरध्वनी क्रमांक सांगा?

- अ. पोलीस नियंत्रण कक्ष
- आ. अग्निशामक यंत्रणा
- इ. रुग्णवाहिका
- ई. देशपातळीवरील एकच आपत्कालीन नंबर

५. सर्पमित्र कसे काम करतात?

- ६. प्रथमोपचार पेटीत कोणकोणते साहित्य असते, त्याची माहिती घ्या.
- ७. मानवनिर्मित व निसर्गनिर्मित आपत्ती निवारण्यासाठी तुम्ही उपाय सुचवा.

२. तात्काळ काय उपाय कराल?

- अ. कुत्रा चावला
- आ. खरचटले / रक्तसाव.....
- इ. भाजणे / पोळणे.....
- ई. सर्पदंश.....
- उ. उष्माघात.....

३. असे का घडते ?

- अ. महापूर
- आ. जंगलांना आग
- इ. इमारत कोसळणे / दरडी कोसळणे
- ई. वादळ
- उ. भूकंप

आपत्ती	उपाययोजना	आपत्ती	उपाययोजना
आग		भूकंप	
इमारत कोसळणे		महापूर	
अपघात		वादळ	
पूर		त्सुनामी	
युद्धे		दुष्काळ	
बाँबस्फोट		दरड कोसळणे	

४. खालील प्रश्नांची तुमच्या शब्दांत उत्तरे लिहा.

- अ. आपत्ती म्हणजे काय ?
- आ. आपत्तींचे प्रकार कोणते ?
- इ. आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
- ई. आपत्ती व्यवस्थापनाचे मुख्य घटक कोणते ?

उपक्रम :

- तुमच्या शाळेत आपत्ती व्यवस्थापनासंदर्भात करायच्या उपाययोजनांची माहिती तयार करा.
- आपत्ती व्यवस्थापनासंदर्भातील भित्ती पत्रके, जाहिरात, फलक तयार करा.
- संकटाच्या वेळी मदतीस येणारे समाजातील घटक कोणते त्यांची माहिती मिळवा. फोन नंबर, पत्ता इत्यादी.

5. Dog bite

In a dog bite, there is a risk of infection through the blood, hence first aid and medical help are necessary.

Remedial measures

- Wash the wound with a solution of potassium permanganate or other antiseptic.
- Cover the wound with a clean and dry cloth.
- Get a doctor's help and an injection of the anti rabies vaccine.

What we have learnt-

- A sudden calamity is known as a 'disaster'.
- Disasters can be man-made or natural.
- Alertness and immediate action are necessary on such occasions.
- Effective disaster management and use of remedial measures can help reduce the losses.
- Every person should know about safety precautions and first aid.

Page 26 :
Photographs of Killari earthquake and Malin landslide -
Courtesy : Lokmat Library, Aurangabad

Exercise

1. What are the emergency contact numbers of the following ?
(a) Police Control Room
(b) Fire brigade
(c) Ambulance
(d) National level single emergency number for disaster relief.
5. Find out about the work of a 'Sarpa-mitra'.
6. Find out what a first aid kit/box contains.
7. Suggest remedial measures for dealing with natural or man-made disasters.

2. What first aid will you provide in the following situations ?

- (a) Dog bite
- (b) Scratches/ bleeding
- (c) Burns/scalds
- (d) Snakebite
- (e) Sunstroke

3. Write the causes of the following :

- (a) Floods
- (b) Forest fires
- (c) Land slides/building collapse
- (d) Storms
- (e) Earthquakes

4. Answer the following questions.

- (a) What is meant by 'disasters' ?
- (b) What are the types of disasters?
- (c) What is meant by 'disaster management' ?
- (d) Which are the main components of disaster management ?

Disaster	Remedy	Disaster	Remedy
Fire		Earthquake	
Building collapse		Deluge	
Road accident		Storm	
Flood		Tsunami	
War		Drought	
Bomb explosion		Landslide	

Activity :

- Compile information about measures taken for disaster management in your school.
- Make posters, advertisements, banners about disaster management.
- Find out the people/organisations that provide aid during a disaster. Obtain their phone numbers, addresses, etc.

समझो ।

मैंने समझा

शब्द वाटिका

मुहावरे

जान पर खेलना = प्राणों की परवाह न करना

ठहाका लगाना = जोर से हँसना

मन मसोसकर रह जाना = कुछ न कर पाना

फूला न समाना = अत्यधिक खुश होना

दंग रहना = आश्चर्य चकित होना

आँखें दिखाना = गुस्सा होना

कहावतें

गंगा गए गंगादास, जमना गए जमनादास = अवसरवादी

नाच न जाने, आँगन टेढ़ा = अपना दोष छिपाने के लिए

औरों में कमी बताना ।

खोजबीन

निम्नलिखित शब्द को लेकर चार मुहावरे लिखो ।

१. _____ २. _____
 ३. _____ हाथ _____ ४. _____

स्वयं अध्ययन

'अब पछताए होत क्या, जब चिड़िया चुग गई खेत' पर आधारित कोई कहानी सुनाओ ।

जरा सोचो बताओ

यदि साइकिल तुमसे बोलने लगी तो

विचार मंथन

॥ गागर में सागर भरना ॥

सदैव ध्यान में रखो

हमें सदैव प्रसन्न रहना चाहिए ।

समझो हमें

※ चित्र की सहायता से ब्रह्मखंडी के शब्द बनाकर लिखो ।

अनु.	चित्र का पहला अक्षर	वर्ण	चित्र का अंतिम अक्षर	शब्द	अनु.	चित्र का पहला अक्षर	वर्ण	चित्र का अंतिम अक्षर	शब्द
१.		ल		कलम	७.		-	
२.		-		८.		क	
३.		सा		९.		ला	
४.		म		१०.		य	
५.		टी		११.		शि	
६.		क		१२.		ग	

माझा ऑनलाईन अभ्यास

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सातवी मराठी	सातवी गणित	सेमी गणित	सातवी इंग्रजी	सातवी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सातवी भूगोल	सातवी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सातवी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

निर्मिती - श्री.प्रविण डाकरे, श्री.जयदिप डाकरे

वेब स्रोत- 'ई-बालभारती'

सौजन्य- जिल्हा परिषद कोल्हापूर

<https://www.gurumauli.in>